

עדות מול עדות

כשלעצמו לא רק תמוה בעיניי — תמוה, יש לי הרבה תמיחות בחיים: הוא מוזיק מאין כמוהו.

יכול להיות, אבל מה לא נכון?

זה לא נכון שלמוסר היתה ידיעה 36 שעות על זה שהתירה מילחמה.

עוד יותר אחרה, בלילה שבין 30 לספטמבר ל־1 באוקטובר 1973, עלי פי הפירסומים — ואנחנו ניזונים רק מן הפירסומים — הגיעה ידיעה לאמ"ן, לאלי זעירא, ועברה גם אליך, בדבר אפשרות של מילחמה אפשרות בסבירות גבוהה של מילחמה. נעזוב כרגע מה היתה המסקנה מן הידיעה הזאת. למה לא עירבנתם את ראשיהם?

מי זה אמר שלא עירבנו את ראשי הממשלה? שוב פעם: אני רוצה שתדעו, גם אני קראתי באחד מן העיתונים שמישהו מנה שהיו 400 ידיעות חשובות, והיו 10 ידיעות בתקופה הזאת, לא נעים לי להגיד, אבל זה פשוט... האיש שאומר את זה לא מבין מה הוא שו.

הידיעות היו ידיעות על מילחמה שתתירה לפרוץ, והיו ידיעות שהפריכו את הדבר הזה. בעצם, מה עושה אמ"ן, הגורם המחקרי, עם הידיעות שיש לנו? הוא בודק אותן, הוא משווה אותן, ועל יסודן הוא מגיע למסקנה. העניין לא התחיל בספטמבר־אוקטובר. אנחנו חודשים לפני זה ידענו — ואני רוצה להגיד לכם, הדבר החשוב שידענו, ולפי רדתי הוא לא נוצל, לא עשו בו שימוש — היה מידע שמעבר לידיעה האסטרטגית — אם תפרוץ מילחמה או לא תפרוץ מילחמה, עליה הדברים נפסקו ונאמרו: אמ"ן לא העריך את הידיעות.

אבל היו ידיעות שנתנו אינפורמציה מלאה על אורח־החיים של הצבא המצרי והסורי, על כליה־נשק שלהם, על צורת־התיפעול שלהם.

אם תשאלו אותי: האם בידע הזה נעשה שימוש כהערכות, בצורת־הלחמה, בהפעלת כליה־נשק — אני קראתי לאחרונה קטע מסיפור של אריק שרון, שהוא מתאר את המיסקל של הסטרטוג' על השריון. זה לא היה נצלם, זה היה ידוע. לידיעה הזו לא נתנו את המיסקל הנכון, משום־מה, בתהליך העיבוד של ועדת־אגרטל ושני לא בא לבקר אותו, כי אני לא יודע אותו, אלא באופן מאוד חלקי. הנושא הזה נחקק לקרדיונות.

זאת ביקורת מאוד מעניינת ומי אוד חריפה על צה"ל של 1973. בהקד שר לכך אתה, או המוסר, הבאתם ידיעה איך הערבים ינהלו את מילחמתם, ואנחנו, מדינת־ישראל, לא נערכנו מבחינה צבאית בהתאם. זה נושא אחד, אבל הוא לא הנושא שעי לי אנחנו דנים.

אתה השבת קודם לשאלה של אי לנה ואמרת: מניין אנחנו יודעים ש־המדינת הזה, המסויימת, שהיא הזכירה כאן, לא הועבר לגולדה מאיר? משום שבכתבה של (שלמה) נקדימון הוא אומר במפורש מפייה של גולדה, ש־היא אמרת: את המידע הזה היה צריך להביא לידיעתך.

אילו ידיעות, היא אומרת, הבל היה נראה אחרת. לא הבל, אולי הבל היה נראה אחרת.

מאין הוא אומר את זה?

אנחנו שואלים אותך. האם המידע הועבר לגולדה או לא?

פה אני רוצה להגיד לכם... אני רוצה לאמר דבר אחד... אני משוכנע לגבי המוסר, זה נכון לגבי כל גורמי האיסוף: לא היה מצב — אתם יודעים מה, זה גם נכון לגבי גולדה, שמטילים עליה אחריות כאילו היא העלימה מידע. אני מוכיר את שיטת־העבודה גם של גולדה. גולדה לא העלימה ידיעה הכייקטנה שהגיעה אליה, היא תמיד כנתנה את זה.

אני רוצה שתזכרו: זו היתה תקופה שבראש מישרד־הביטחון עמד משה דיין, עם כל ההי לה שהיתה למשה דיין. גולדה לא קיבלה שום דבר, גם כשקיבלה ממני, היא מייד, או שהיתה שולחת אותי, או שהיתה שולחת את ישראל ליאורי או היתה מטפלת בעצמה, היתה בוחנת מה רדעו של הצבא על העניין. אבל פה מדובר על מיקרה שאולי לא נמסר לה.

או זה לא נכון. מה אומר אותו מאמר? הוא אומר: כן, הידיעה הזו, הועברה הזאת שעליה מסתמכים, הובאה בעת הריון לדיון, וגולדה ידעה על זה. אתה יודע מה, יותר מזה אני אניד לכם: תראו —

כאן מדובר על נקודה אחרת, מר זמיר. מדובר על העובדה: בזמן יותר מאוחר, ארבעה ימים אחר־כך, ב־5 באוקטובר לפנות־בוקר (זה לפחות מה שנאמר במאמר) לפנות־בוקר אתה מקבל מאלו זעירא איזשהו עני דבר, וגם מהעורך שלך עידכון שהוא מקבל מאלו זעירא בדבר שני סוגים של מידע: אחד, שוב, שעומדת לפי רויץ מילחמה; ושני, לא פחות חשוב, שהיועצים הסובייטיים עזי בים את סוריה. גם הידיעה הזאת מאחרת להגיע לגולדה.

אינני יודע מה אלי זעירא העביר, ואני לא רוצה לעסוק בזה. אם אלי יבוא, הוא יגיד את העניין.

* המוכיר הצבאי של ראשה־הממשלה.

להבנת הדברים:

- מילחמת יום־הכיפורים פרצה ב־6 באוקטובר 1973, יום־שבת, בצהרונים.
- ועדת־אגרטל הוקמה אחרי מילחמת יום־הכיפורים כדי לחקור את המחדל ואת מאורעות הימים הראשונים של המילחמה. חלק־הארי של הדו"ח שלה נשאר סודי.
- בוועדה היו חמישה חברים: השופט טים העליונים שימעון אגרטל ומשה לנדוי, מבקר־המדינה לשעבר יצחק נבנצאל (שלושתם בחיים), רב־אלוף ייגאל ידין והאלוף חיים לסקוב (שניהם נפטרו).
- אמ"ן, אגף־המודיעין על צה"ל, אחראי על פי חוק למסירת הערכת המצב הלאומית לממשלה. בתקופה של מילחמת יום־הכיפורים עמד ב־ראשו האלוף אלי זעירא. הודח על־ידי ועדת־אגרטל.
- המוסד אחראי לאיסוף מידע במיגזרים מסויימים. בתקופת מלחמת יום־הכיפורים עמד בראשו ה־אלוף צבי זמיר. עד לא מכבר היה נהוג להעמיד בראש המוסד אלופים שהשתחררו מצה"ל. ראש־המוסד כפוף במישרין לראש־הממשלה.

הקטע של הידיעה שאת שואלת אותי, האם במועד הזה אני ידעתי, היתה ידיעה שהולכת לפרוץ מילחמה, אני משיב לך באופן הכי־חלטי: הריבר הזה מופרד מעיקרו. לא היו דברים מעולם. לא היו דברים מעולם גם זה לא מדבר לזכותך. ראשי המוסר, פחות מ־48 שעות לפני פריצת המילחמה עוד לא יודע שעומדת לפרוץ מילחמה?

הביטי, אילנה, כן. את יודעת מה, ראש המוסר שגרם לגיוס של הצבא — כאשר גרם לגיוס של הצבא, גם לא ידע בוודאות שהיתה מילחמה. אני מעולם, כן... אני לא רוצה להגיד, אולי —

גם בבוקר יום־שבת? גם בבוקר, גם בבוקר לא ידעתי — זה אפשר לדבוק, זה מצוי. לא יכולתי לומר בכי־טחון של מאה אחוז שתפרוץ מילחמה. בעצם, מה קרה אז? הידיעות תפקידן ליצור לגורם־המחקר תמונה שונה ממה שהוא יודע, או לאמת את התמונה הקיימת. מישקלה של הידיעה שמדברים עליה — ואני לא רוצה לאשר ואני לא אפרט ואני לא אומר — מישקלה של הידיעה (היה כזה) שהיא גברה על הערכת־מצב סדורה שהיתה. כשהצבא התגייס, הוא גויס כאשר ההערכה של גורמי המחקר, כולל גם שר־הביטחון, היא שפחד משחררים את המילואים. כלומר, היה מישהו שגרם לגיוס.

וזה אתה. וזה המוסר. אילנה שאלה אותך על ידיעה של ב־5 באוקטובר, 2.30 אחר־הצות, לי פנות־בוקר. ואתה אמרת: אין שחר, לא היתה ידיעה בזאת. בסדר. הידיעה שאתה מדבר עליה עכ"ש שיו היא הידיעה של ב־6 באוקטובר בבוקר, היא יום־המילחמה כפי שפי רצה.

והשאלה היא זאת: אם ב־5 באוקטובר לא היתה הידיעה שאילנה צייטקה קודם מאחד המאמרים, מדוע קמת ונחפזת לנסוע לחיזן־לארץ, או מדוע — אני רוצה להיות זהיר — מדוע היה צורך להשיג את אותה ידיעה שגרמה לגיוס־המילואים?

אתם מוכרחים להבין את העניין. היו עשרות רבות של ידיעות. כל הזמן. אתם נתפסים בשתי ידיעות, משום שמישהו מפנה באופן שיטתי מעותרים את התמונה. המישהו הזה זה יואל בן־פורת? אני לא רוצה... כואו נניח לאנשים, אנחנו... בוא נשאל אחרת: המישהו הזה זה מישהו שיש לו אינטרס להטעות? אין לי דרך אחרת להסביר את מה שהוא עושה.

אבל למה אתה — תן לי, אני אסביר לך. אתם נתפסים בשתי ידיעות. היה מיספר גדול של ידיעות, ואני חוזר שוב — ואני אומר: ממקורות שונים ומגוונים — שדיברו על מילחמה ודיברו על קיומו של תרגיל. והגורם המעריך בצבא היה סבור, למרות כל... הידיעות האלה, ונניח לידיעה הזאת על... כשאתה אומר שיש ידיעה, היו ידיעות פיי כמה יותר טובות מהן, שהופצו מיים לפני זה, שדיברו על מילחמה, והגורם המעריך הוא גם מעריך את איכות המקור.

צריך להבין: הגורם המעריך לא מעריך רק את הידיעה; הוא גם שוקל את איכות המקור. אבל גם לך יש משהו לומר בעניין הזה. פורמאלית — אין, זה לא אחריות שלי.

למוסר אין גוף שעושה הערכה של הידיעות. אני רוצה שתדע עוד דבר, אילנה. המוסר איננו הגורם האיסופי היחיד. הוא אחד מגורמי האיסוף. ואנחנו יודעים שבשביל לעשות הערכה שלמה, צריך להכיר את כל הידיעות. הגורם המעריך הוא אגף־מודיעין, נכון? נכון, כן.

עכשיו, אתה אומר שלא היה ב־5 באוקטובר, בסדר. אתה אומר, היו הרבה ידיעות, וסתם מישהו בחר באופן שרירותי ידיעה זאת או אחרת למסור — בסדר.

צילום: קר. העולם הזה

בן־פורת רק קצין זומר היה שם

זמיר מה אמר המקור?

אז אם יש מעגל בליכך גדול של ידיעות כאלה ואחרות, מה גורם לך לצאת למאמץ בליכך מיוחד, בערב יום־הכיפורים, על־מנת להשיג את אותה ידיעה, שבכל זאת גורמת לגיוס של המילואים, אם כי באיחור? תראה, דן, למרות שכל הדברים הופיעו בעיתון, תשובות מדוייקות אני יכול לתת לך, אני גם רוצה לתת לך. אבל אני לא יכול לתת לך.

אני לא אומר אם נסעתי או לא נסעתי, וכדומה. אמרתי לך, לידיעות יש ערך ומיש קל, ביו היתר, על פי ממי הן באות, איר נית (המשך בעמוד 47)